

Kasvatan ruokaa itse!

Opas ruokakasvien viljelyyn

Johdanto

Miltä kuulostaisi maistuva ja vihreä seinä koulun pihalla? Tai monia syötäviä kasveja sisältävät, ihmisiä ja pörräisiä houkuttelevat viljelylaatikot? Entä koulun pihaa piristävät ja suuhun syötävää tekevät marjapensaat ja hedelmäpuut?

Kasvatan ruokaa itse! -opas antaa ideoita ja opastaa ruokakasvien viljelyssä. Kasvikortit auttavat viljeltävien kasvien valitsemisessa. Oppaan ohjeita seuraamalla voitte kasvattaa omat taimet siemenestä asti. Taimista voi koota vaikka kasviseinän tai istuttaa taimet viljelylaatikkoon. Kasvattakaa taimia sen verran, että niitä riittää myös kotiin viemisiksi kesäloman alkaessa.

Ekokumppanit on toteuttanut Kasvatan itse ruokaa! -oppaan osana Fusilli-hanketta. Toivomme, että se inspiroi ja kannustaa ruokakasvien viljelyyn koulussa.

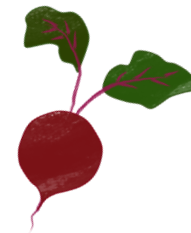
Uskaltakaa kokeilla, onnistua ja epäonnistua! Ja mikä tärkeintä, maistella, tutkia ja hyödyntää kasvattamianne ruokakasveja.

Makoisia hetkiä ja kasvattamisen iloa!

Sisällys

Mistä aloitetaan?	3
Viljelytoiminnan kevät	4
Kasvikortit	5
Taimikasvatus	12
Kasviseinä	17
Kesäkurpitsa kassissa ja ämpäriperunat	20
Laatikkoviljely	22
Viljelmien kesähoito	25
Marjapensaat ja hedelmäpuut	26

Mistä aloitetaan?

Viljelypuuhia aletaan suunnittelemaan jo alkuvuodesta. Tutustukaa ensin oppaassa esiteltyihin viljelytapoihin tarkemmin, ja valitkaa miten haluatte viljellä. Valitkaa sitten ruokakasvit, joita haluatte viljellä. Jos rakennatte kasviseinän, viljelette laatikossa tai istutate marjapensaita tai puita, valitkaa koulun alueelta sopiva paikka.

Mistä löytyy hyvä viljelypaikka?

Etsikää yhdessä paikka, joka sopisi parhaiten mielestänne viljelmille.

Kun etsitte paikkaa, pitääkö seuraavat asiat mielessä:

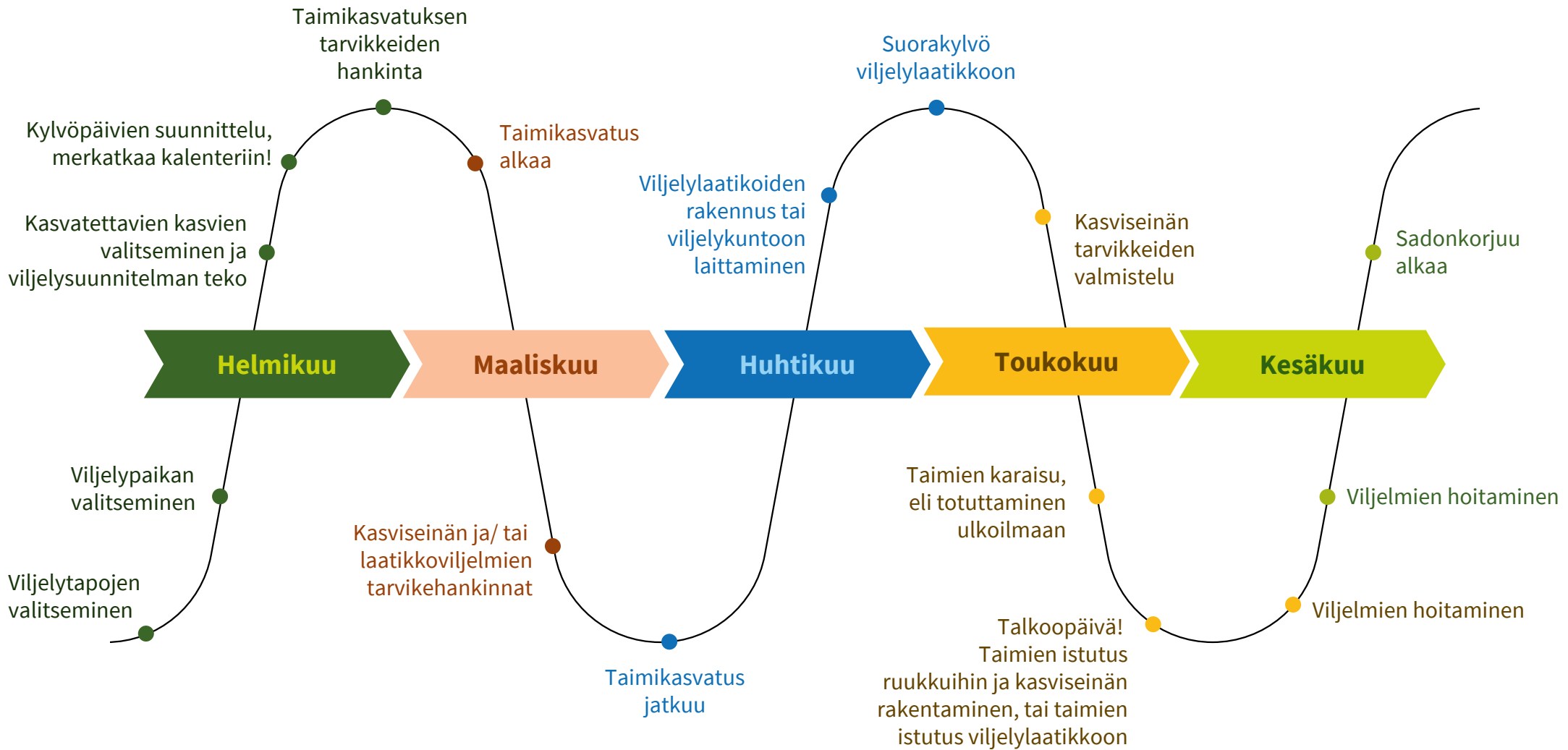
- **Paikka ei häiritse leikkejä eikä vie liikaa tärkeitä tilaa pihasta**
- **Paikka on aurinkoinen. Viljelmien olisi hyvä saada aurinkoa noin 6 tuntia vuorokaudessa**
- **Vettä on saatavilla**
- **Viljelypaikka ei ole vilkkaasti liikennöidyn tien vieressä**

Seuraavalla sivulla kerrotaan mitä tehtäviä viljelytoimintaan liittyy kevätlukukaudella!

Viljelytoiminnan kevät

Kasvikortit

Kasvikorttien avulla voitte:

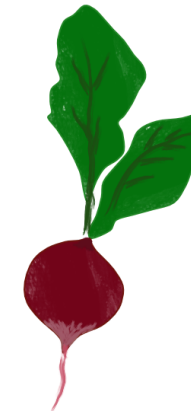
- **Valita kasvit, joita haluatte kasvattaa**
- **Selvittää kasvin kumppanuuskasvit**
- **Suunnitella viljelykierron viljelylaatikkoon**

Kortit kertovat myös milloin ja miten kasvin siemenet kylvetään.

Mitä kumppanuuskasvit ovat?

Kasveilla on hyviä ja huonoja naapureita. Kasvit voivat kilpailla ravinteista ja vedestä ja ovat siksi toisilleen huonoja naapureita. Hyvillä naapureilla on toistensa kanssa erilaiset tarpeet ravinteiden ja veden tarpeen suhteen, ja ne sopivat siksi hyvin vierustovereiksi. Kumppanuuskasvit voivat myös suojella toisiaan kasveja uhkaavilta kasvitaudeilta.

Kumppanuuskasvit on merkitty kasvikortteihin hyvinä ja huonoina naapureina. Valitkaa kasvikorteista mahdollisuuksien mukaan kumppanuuskasveja samaan viljelylaatikkoon tai ruukkuun.

RETIISI

PORKKANA

PINAATTI

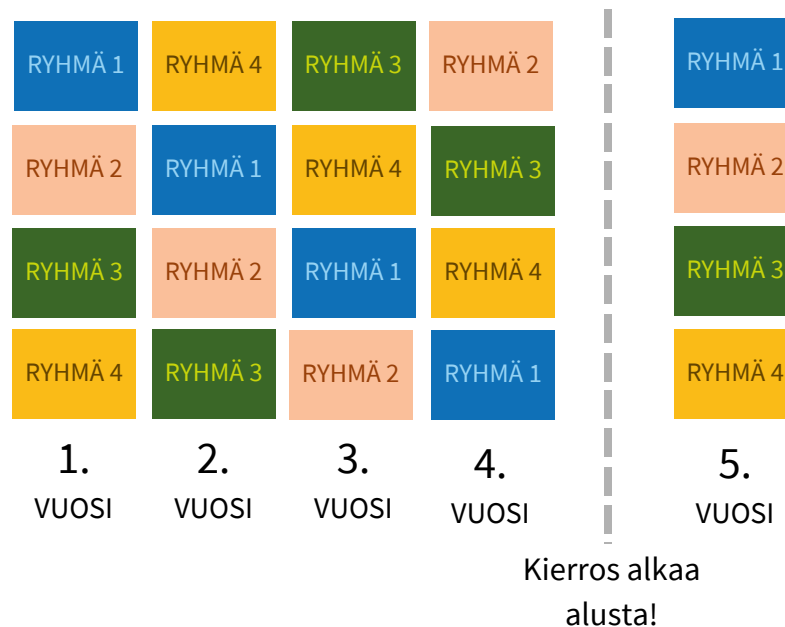
Mitä viljelykierto tarkoittaa?

Viljelykierto tarkoittaa sitä, että viljeltävien kasvien kasvupaikkaa vaihdetaan joka vuosi suunnitellussa järjestyksessä. Kasvit käyttävät kasvualustan ravinteita eri tavoin. Kun kasvien paikkoja vaihdetaan, maa ei väsy ja se pysyy ravinteikkaampana pidempään. Viljelykierto auttaa myös kasvitautien- ja tuholaisten torjunnassa. Kasvit viihtyvät ja maa kiittää!

Kasvikortit on jaettu neljään ryhmään. Jos viljelette viljelylaatikossa, voitte suunnitella korttien avulla esimerkiksi neljän vuoden viljelykierron. Tämä tarkoittaa sitä, että saman ryhmän kasvit palaavat samalle paikalle neljän vuoden välein. Saman ryhmän sisäisiä kasveja voi vaihdella, mutta ryhmien tulee vaihtaa paikkaa vuosittain.

Ryhmät:

RYHMÄ 1	Ahmatit eli paljon ravinteita tarvitsevat kasvit
RYHMÄ 2	Juurekset
RYHMÄ 3	Lehtivihannekset
RYHMÄ 4	Pavut, herneet ja viherlannoituskasvit

Laatikot kuvaavat viljelylaatikoita. Kasviryhmät vaihtavat laatikkoa joka vuosi. Viidentenä vuotena kasviryhmä palaa aloituspaikalle.

RYHMÄ 1

AHMATIT ELI PALJON RAVINTEITA TARVITSEVAT KASVIT

Ahmatteja kastellaan ja
lannoitetaan
säännöllisesti.

LEHTIKAALI

Syödään tuoreena ja kypsennettynä.

Sopii ruukkuun ja viljelylaatikkoon

Taimikasvatus: Huhtikuun alku

Kylvö: 1 siemen/ruukku. Kylvä 1 cm syvyyteen

Hyvä naapuri: Pensaspapu, lehtisalaatti, mangoldi, porkkana, retiisi, raparperi, punajuuri, pinaatti, yrtit ja samettikukka

Huono naapuri: Peruna ja mansikka

Sadonkorjuu: Kesäkuun lopusta lähtien

KÄÄPIÖSAMETTIKUKKA

Lehdet ja kukan terälehdet syödään tuoreena.

Sopii ruukkuun ja viljelylaatikkoon

Taimikasvatus: Huhtikuun alku

Kylvö: 2-3 siementä/ruukku.

Siemeniä ei peitetä

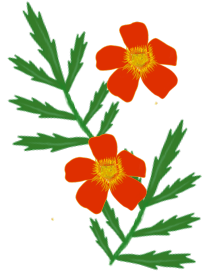
Hyvä naapuri: Lehtikaali, peruna, porkkana ja kesäkurpitsa

Sadonkorjuu: Kesäkuusta lähtien

Karkottaa tuhohyönteisiä!

Pölyttäjät tykkää!

Kerää kasvin siemenet talteen syksyllä!

KESÄKURPITSA

Syödään tuoreena ja kypsennettynä

Sopii viljelylaatikkoon ja kassiviljelyyn

Esikasvatus: Huhtikuun loppu

Kylvö: 1 siemen/ruukku, paina kevyesti multa, niin että siemen peittyy

Hyvä naapuri: Herne, pinaatti ja lehtisalaatti

Huono naapuri: Peruna

Sadonkorjuu: Poimi kesäkurpitsat pieninä (noin 20 cm)

Kesäkurpitsa tarvitsee paljon kasvatustilaa, joten se ei sovi ruukkukasvatukseen. Taimet kuitenkin esikasvatetaan sisällä.

Taimi istutetaan viljelylaatikkoon tai vaikka kestkassiin (s. 20) !

RYHMÄ 2 JUUREKSET

Juurekset pitävät
tasaisesta kastelusta ja
kosteasta mullasta.
Ravinteita ne tarvitsevat
kohtalaisesti.

PERUNA

Syödään kypsennettynä.

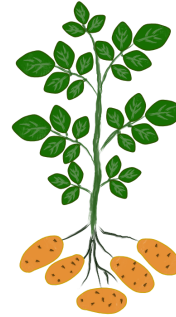
Sopii viljelylaatikkoon tai ämpäriin

Esivalmistelut: Idätä siemenperunat pari viikkoa ennen istutusta huhtikuun lopussa tai toukokuun alussa (ohje s. 21)

Hyvä naapuri: Pensaspapu, pinaatti, lehtikaali, korianteri ja kääpiösamettikukka

Huono naapuri: Kesäkurpitsa ja auringonkukka

Sadonkorjuu: Aikaisia lajikkeita esim. Timo ja Annabelle

PUNAJUURI

Syödään kypsennettynä. Naatit syötäviä harvennus- ja sadonkorjuun hetkellä.

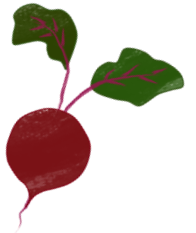
Sopii viljelylaatikkoon ja ruukkuun

Kylvö: Suorakylvö huhtikuun lopulla (ohje s. 23). Liota siemeniä 24 h. Kylvä 2-3 cm syvyyteen kylvövakoon n. 10 cm välein. Riviväli 20-40 cm

Hyvä naapuri: Pensaspapu, herne, lehtisalaatti ja retiisi

Huono naapuri: Peruna, porkkana ja pinaatti

Sadonkorjuu: Heinäkuun lopusta lähtien

PORKKANA

Syödään tuoreena ja kypsennettynä, syö myös naatit!

Sopii viljelylaatikkoon tai syvään ruukkuun (50 cm)

Kylvö: Suorakylvö huhtikuun lopulla (ohje s. 23). Liota siemeniä 24 h ennen kylvöä. Kylvä 1 cm syvyyteen kylvövakoon n. 2 cm välein. Riviväli 10 cm

Hyvä naapuri: Herne, lehtikaali, salaatti, mangoldi, retiisi ja pinaatti

Sadonkorjuu: Heinäkuun lopusta lähtien

Siemenperunat idätetään ennen kylvöä (ohje s. 21).

Porkkana ja punajuuri kylvetään suoraan viljelylaatikkoon tai tarpeeksi syvään ruukkuun (ohje s. 23).

RYHMÄ 3

LEHTIVIHANNEKSET + AHOMANSIKKA

Ryhmän kolme kasvit sopivat hyvin ruukkukasvatukseen. Ne tarvitsevat paljon kosteutta, eli niitä täytyy kastella ahkerasti! Ravinteita ne eivät tarvitse paljon.

Retiisi kylvetään suoraan viljelylaatikkoon tai ruukkuun (ohje s. 23). Jos ne kasvatetaan ruukussa, kylvä siemenet ulos vietävään ruukkuun.

MANGOLDI

Syödään tuoreena ja kypsennettynä, käytä myös lehtiruodit!

Sopii viljelylaatikkoon ja ruukkuun

Esikasvatus: Huhtikuun loppu

Kylvö: 2-3 siementä/ruukku.

Peitä mullalla. Liota siemeniä 24 h ennen kylvöä

Hyvä naapuri: Basilika, krassit, mansikka, pensaspapu, porkkana, retiisi ja lehtisalaatti

Huono naapuri: Punajuuri ja pinaatti

Sadonkorjuu: Kesäkuusta lähtien

RETIISI

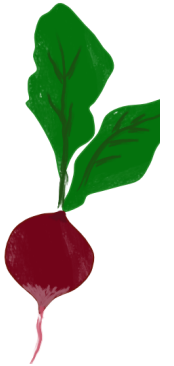
Syödään tuoreena ja kypsennettynä. Syö myös hyväkuntoiset naatit!

Sopii viljelylaatikkoon ja ruukkuun

Kylvö: Suorakylvö huhtikuun lopulla (ohje s. 23). Kylvä 0,5-1 cm syvyyteen kylvövakoon n. 2-3 cm välein. Riviväli 10 cm

Hyvä naapuri: Pensaspapu, herne, lehtisalaatti, mangoldi, porkkana ja pinaatti

Sadonkorjuu: Toukokuusta lähtien

PINAATTI

Syödään kypsennettynä. Babypinaatti myös tuoreena.

Sopii viljelylaatikkoon ja ruukkuun

Esikasvatus: Huhtikuu

Kylvö: Ripottele 3-4 siementä/ruukku mullan pinnalle. Peitä siemenet mullalla ohuesti

Hyvä naapuri: Pensaspapu, peruna, lehtikaali, porkkana ja retiisi

Huono naapuri: Punajuuri

Sadonkorjuu: Kesäkuun puoliväli

KÖYNNÖSKRASSI

Lehdet ja kukat syödään tuoreena.

Sopii viljelylaatikkoon ja ruukkuun

Esikasvatus: Huhtikuu

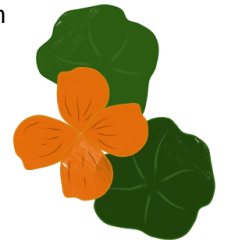
Kylvö: 1-2 siementä/ruukku, sentin syvyyteen. Liota siemeniä 24 h ennen kylvöä

Sadonkorjuu: Kesäkuusta lähtien

Pölyttäjät tykkää!

Kerää siemenet syksyllä!

Torjuu kirvoja!

KEHÄKUKKA

Kukan terälehdet syödään tuoreena tai kuivattuna.

Sopii viljelylaatikkoon ja ruukkuun

Esikasvatus: Huhtikuun alku

Kylvö: 1-2 siementä/ruukku.

Kylvä 2 cm syvyyteen

Sadonkorjuu: Pitkin kesää

Pölyttäjät tykkää!

Torjuu tuhohyönteisiä!

Kerää siemenet syksyllä!

LEHTISALAATTI

Syödään tuoreena.

Sopii viljelylaatikkoon ja ruukkuun

Esikasvatus: Huhtikuun loppu

Kylvö: 2-3 siementä/ruukku.

Peitä ohuesti mullalla

Hyvä naapuri: Pensaspapu,

herne, lehtikaali ja retiisi

Huono naapuri: Peruna ja persilja

Sadonkorjuu: Toukokuusta lähtien

Kerää siemenet syksyllä!

AHOMANSIKKA

Marjat maistuvat parhaalta tuoreena.

Lehtiä voi käyttää juomien maustamiseen.

Sopii viljelylaatikkoon tai ruukkuun

Esikasvatus: Maalis-huhtikuussa

Kylvö: Paina siemenet

kevyesti multaun ja peitä mullalla

Hyvä naapuri: Pensaspapu,

herne, lehtisalaatti, pinaatti, persilja,

ruohosipuli ja kehäkukka

Huono naapuri: Lehtikaali ja peruna

Sadonkorjuu: Heinäkuusta lähtien

Ahomansikka on monivuotinen!

MONIVUOTISET YRTIT

Minttu, mäkimeirami, ruohosipuli

Käytetään maustamiseen.

Sopii viljelylaatikkoon ja ruukkuun

Esikasvatus: Maalis-huhtikuu

Kylvö: Minttu ja ruohosipuli: 2-3

siementä/ruukku. Peitä ohuesti

mullalla

Mäkimeirami: 2-3 siementä/ruukku.

Siemeniä ei peitetä

Sadonkorjuu: Pitkin kesää

Käytä esim. Minttua juomien

maustamiseen, ruohosipulia salaattiin

ja mäkimeiramia pizzeriaan

Pölyttäjät tykkää!

YKSIVUOTISET YRTIT

Basilika, korianteri ja persilja

Käytetään maustamiseen.

Sopii viljelylaatikkoon ja ruukkuun

Esikasvatus: Maalis-huhtikuu

Kylvö: Basilika ja korianteri: 2-3

siementä/ruukku. Peitä ohuesti mullalla

Persilja: Hajakylvö, 10-15

siementä/ruukku. Liota lämpimässä

vedessä ennen kylvöä. Peitä ohuesti

mullalla

Sadonkorjuu: Pitkin kesää

Käytä esim. Basilikaa pastakastikkeessa

tai salaattissa, korianteria tortilloissa ja

persiljaa keittoihin tai salaattiin

Osa yrteistä ja ahomansikka ovat monivuotisia, eli ne voi halutessaan istuttaa syksyllä viljelylaatikkoon tai maahan.

RYHMÄ 4

PAVUT JA HERNEET + AURINGONKUKKA

Ryhmän neljä kasvit
tarvitsevat kohtuullisesti
vettä ja lannoituksen tarve
on vähäinen.

PENSASPAPU

Syödään kypsennettynä.

Sopii viljelylaatikkoon ja ruukkuun (Mascotte)

Esikasvatus: Huhtikuun puoliväli

Kylvö: 1 siemen/ruukku, parin sentin syvyyteen. Liota siemeniä ennen kylvöä

Hyvä naapuri: Peruna, lehtisalaatti, mangoldi, retiisi, punajuuri ja pinaatti

Huono naapuri: Herne ja porkkana

Sadonkorjuu: Heinä-syyskuu

Kerää siemenet syksyllä!
Huom! Pensaspavut ovat pupujen herkkua, joten muista suojata!

AURINGONKUKKA

Siemenet syödään paahdettuna, auringonkukan siemenkodon voi grillata.

Sopii viljelylaatikkoon ja ruukkuun

Esikasvatus: Maaliskuu

Kylvö: 2-3 siementä/ruukku, viiden sentin syvyyteen

Pölyttäjät tykkää!
Kerää siemenet syksyllä!
Huom! Valitse ruukkuun matala lajike!

SOKERIHERNE

Syödään palkoineen päivineen tuoreena tai kypsennettynä. Myös versoja voi syödä!

Sopii viljelylaatikkoon ja ruukkuun

Esikasvatus: Huhtikuun loppu

Kylvö: 2 siementä/ruukku, parin sentin syvyyteen. Liota siemeniä 24 h

Hyvä naapuri: Lehtikaali, lehtisalaatti, porkkana retiisi ja punajuuri

Huono naapuri: Pensaspapu ja peruna

Kerää siemenet syksyllä!
Huom! Tarvitsee tueksi kepin, jos kasvatetaan korkeammaksi!

Pensaspapu, herne ja auringonkukka ovat maata parantavia kasveja. Ne sitovat ilmakehän tyypeä maahan ja muiden viljelykasvien käyttöön.

Jos viljelette laatikossa, jättäkää sadonkorjuu jälkeen kasvit maahan ja kääntäkää ne keväällä maan sekaan.

Taimikasvatus

MAALIS-HUHTIKUU

Taimikasvatus tarkoittaa kasvin kasvattamista siemenestä asti. Siemenet kylvetään multa. Veden, valon ja lämmön avulla siemenestä kasvaa nuori kasvi eli taimi. Taimikasvatuksen aloittamisen ajankohta riippuu kasvatettavasta kasvista.

Siemenien kylvämistä varten tarvitsette

Kasvatusastioita

Esim. jogurttipurkki tai kartonkitölkkin alaosa

Multa

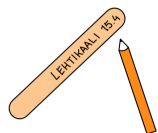
Kylvö- tai taimimulta

Suihkepullo ja kastelukannu

Siemeniä

Tikkuja nimikylteiksi

Tuorekelmu / muu väritön muovi

Naula reikien tekemiseen

Valmistautuminen kylvöpuuhiin

1.

Valitkaa kasvukorteista kasvit, joita haluatte kasvattaa ja sopikaa kylvöpäivät.

2.

Hankkikaa siemenet ja muut tarvikkeet hyvissä ajoin. Joidenkin kasvien siemenet kylvetään jo maaliskuussa.

3.

Kerätkää ja valmistelkaa astiat. Peskää ne puhtaaksi ja tehkää pohjaan muutamia reikiä esim. naulalla, jotta ylimääräinen vesi valuu kastellessa pois.

4.

Kaikki valmiina? Hienoa! Kylväkää siemenet, kun on sen aika. Ohjeet kylvämiseen löydätte seuraavalta sivulta.

SIEMENTEN KYLVÄMINEN

1. Ota pesty purkki ja tarkista, että pohjassa on reiät. Täytä purkki mullalla.

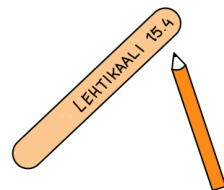
2. Kastele multa hyvin.

3. Kylvä siemenet kasvikortissa olevien ohjeiden mukaan.

4. Sumuta pintamulta kosteaksi. Pidä kylvös kosteana sumuttamalla sitä säännöllisesti. Multa ei saa kuivahtaa, eikä olla liian märkä.

5. Kirjoita purkkiin tai tikkuun kasvin nimi ja lajike, kylvöpäivä ja oma nimesi.

6. Peitä purkki kelmulla tai läpinäkyvällä muovilla ja tee siihen reikiä.

7. Aseta vedenpitävälle alustalle valoisaan paikkaan, mutta ei auringon paisteeseen.

8. Kun siemenet ovat itäneet, poista kelmu.

9. Kun taimet ovat vahvistuneet voit alkaa kastelemaan kastelukannulla.

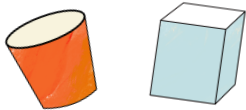
Kun taimet ovat itäneet ja niihin on tullut ensimmäinen lehtipari, eli sirkkalehtien lisäksi muutama kasvulehti, ne kannattaa istuttaa isompaan ruukkuun. Tätä kutsutaan koulumiseksi. Ohjeet löydät seuraavalta sivulta.

Taimien koulinta

MAALIS-TOUKOKUU

Taimet koulitaan, eli siirretään isompaan astiaan, jotta kasvilla olisi tilaa kasvaa ja vahvistaa juuriaan. Kun taimeen on kasvanut kahdesta neljään kasvulehteä, on aika toimia. Jos astiassa on useampi taimi, niin voit jättää vahvimman kasvamaan samaan astiaan ja siirtää heikommat toiseen tai leikata ne. Yleensä taimi koulitaan kerran ennen ulos istuttamista.

Taimien koulintaan tarvitsette

Kasvatusastia
Edellistä isompi

Naula reikien tekemiseen

Multa
Kylvö- tai taimimulta

Istutuspuikko
Esim. lyijykynä

Kastelukannu

Valmistautuminen taimien koulintaan

1.

Varmistakaa, että kaikki tarvikkeet ovat valmiina.

2.

Kastelkaa kylvökset edellisenä päivänä.

3.

Kerätkää ja valmistelkaa astiat. Peskää ne puhtaaksi ja tehkää pohjaan muutamia reikiä esim. naulalla, jotta ylimääräinen vesi valuu kastellessa pois.

4.

Koulikaa taimet noudattamalla seuraavan sivun ohjeita.

TAIMIEN KOULINTA

Kun kasvulehtiä on 2-4
kappaletta

1. Täytä uusi istutusastia mullalla.

2. Irrota taimet varovasti esim. kynällä mullasta ja toisistaan. Varo juuria!

3. Tee kolo istusmultaan ja nosta taimi lehdistä pitäen istutusastiaan. Aseta koloon niin, että juuret tulevat suoraan ja sirkkalehdet jäävät mullan pinnalle.

4. Tiivistä multa juurten ympärille kevyesti sivulta päin painamalla.

5. Kastele kevyesti huoneenlämpoisellä vedellä.

6. Laita alustalle valoisaan paikkaan. Ei suoraan auringonvaloon.

Pidä multa tasaisen kosteana. Kastele usein ja vähän kerrallaan.

Taimet täytyy karaista ennen ulos viemistä. Mutta mitä se tarkoittaa? Katso seuraavalta sivulta!

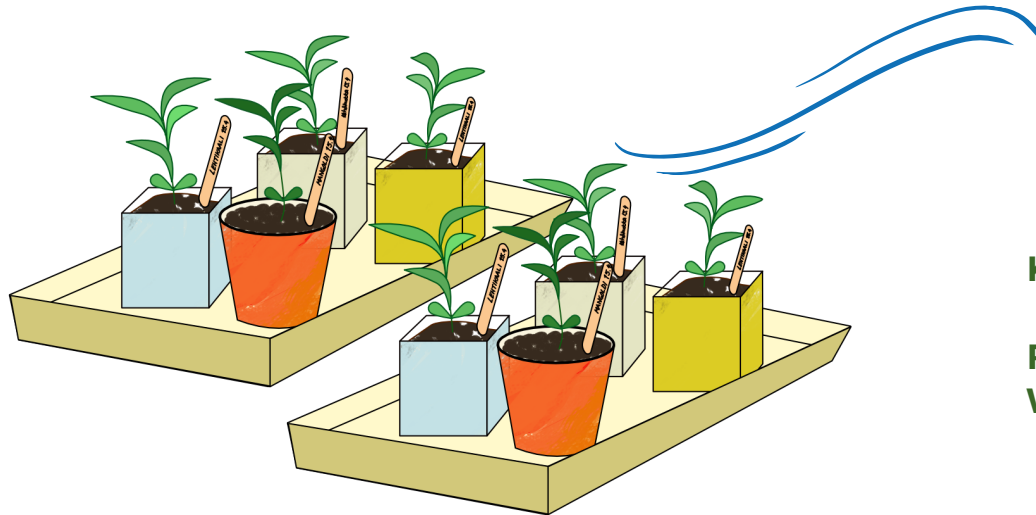
Taimien karaisu

TOUKOKUUSSA, 1,5 VIIKKOA ENNEN ULOS ISTUTTAMISTA

Taimet karaistaan, eli totutetaan ulkoilmaan ennen ulos istuttamista. Taimien pitää tottua alkukesän viileään ilmaan ja voimakkaaseen valoon. Viekkää taimet ulos päivittäin noin 1,5 viikkoa ennen ulos istuttamista.

Viekkää taimet alustalla ulos varjoisaan paikkaan, sillä taimet eivät kestä vielä suoraa auringonpaistetta. Pitäkää taimia ensin puoli tuntia pihalla. Pidentäkää aikaa vähitellen.

Jos lämpötila on alle 15 astetta, suojatkaa taimet harsolla.

Kun taimet on karaistu ne voidaan istuttaa ulos.

**Rakentaisitteko kasviseinän koulun pihalle?
Vai istutatteko taimet viljelylaatikoihin?**

Kasviseinä

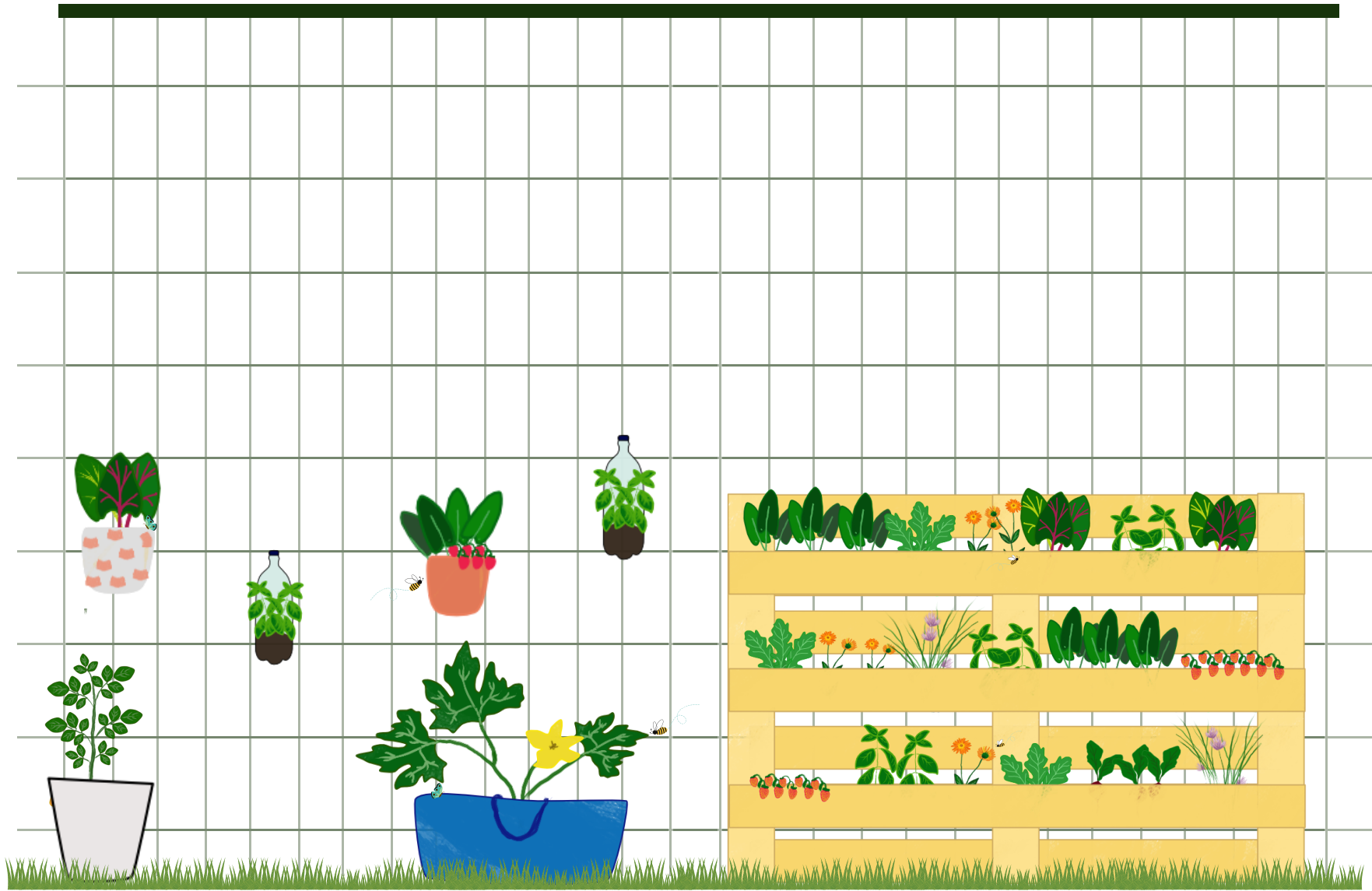
TOUKOKUUN LOPULLA

Kasvatetuista taimista voi rakentaa vaikka kasviseinän pihalle! Löytyisikö pihalta esimerkiksi aita, johon voisi rakentaa syötävän kasvinäyttelyn? Kasviseinän voi rakentaa myös esimerkiksi eurolavoista. Esikasvatetut taimet istutetaan ruukkuihin ja seinä rakennetaan toukokuun loppupuolella.

Kasviseinään tarvitsette

- Ruukuissa viihtyviä kasveja (erityisesti ryhmän 4 kasvit)
- Ruukkuja: Käyttäkää mielikuvitusta tai etsikää inspiraatiota vaikka netistä! Käyttäkää mahdollisimman paljon kierrätettyjä astioita ruukkuina. **Kannattaa valita isompi ruukku, missä on enemmän multatilaa, sillä pienessä ruukussa multa kuivuu nopeasti**
- Rautalankaa, koukkuja, yms. ruukkujen ripustamista varten
- Luomu yrtti- ja kasvimultaa istutusta varten
- Biohiiltä (mullan sekaan vettä sitomaan ja ravinteita tuomaan)
- Luonnonmukainen lannoite
- Puutarhahanskat
- Vesipiste tai vesisaavi
- Kastelukannu

Valmistautuminen kasviseinän rakentamiseen

1. Valitkaa sopiva paikka. Varmistakaa, että vettä on helposti saatavilla, joko hanasta tai vaikka vesisateen keräävästä saavista kastelua varten.
2. Hankkikaa tarvittavat välineet (katso s. 17).
3. Valmistelkaa istutusastiat. Peskää ne ja tehkää pohjaan reiät, jotta ylimääräinen vesi pääsee valumaan pois. Koristelkaa ruukut halutessanne.
4. Suunnitelkaa miten ruukut asetellaan ja kiinnitetään. Valmistelkaa ne tarpeen mukaan kiinnittämistä varten.
5. Tehkää halutessanne kuvalliset kasvikyyltit kasveille, jotta muut voivat lukea mitä kaikkea seinällä kasvaa!

6. Jos käytätte biohiiltä mullan seassa sitomassa kosteutta ja ravinteita tuomassa, liottakaa biohiili päivää ennen seinän rakentamista lannoiteliuksessa.
7. Istuttakaa kasvit ruukkuihin (ohje s. 24). Lisätkää paljon ravinteita tarvitseville kasveille lisälannoitukseksi kananlantarakeita.
8. Rakentakaa kasviseinä suunnitelmanne mukaan!

Huomioikaa, että ruukukasvit tarvitsevat kastelua monta kertaa viikossa. Kastelu olisi hyvä ajoittaa aamuun tai iltaan.

Jos kesähoitoa ei järjesty, kannattaa seinä purkaa kesäloman alkaessa ja viedä kasvit kotiin. Silloin ruukkujen kokoon ei tarvitse kiinnittää niin paljon huomiota.

Kesäkurpitsa kassissa ja ämpäriperunat

TOUKOUUN LOPULLA

Eikö ole viljelylaatikoita käytössä, mutta haluaisitte silti kasvattaa isompaa tilaa tarvitsevia ruokakasveja? Laittakaa kasvikset ämpäriin, saaviin tai kestokassiin kasvamaan. Muistakaa tehdä reiät kasvatusastioihin, jotta ylimääräinen vesi valuu pois.

Kesäkurpitsan kasvatus kassissa

Tarvitsette

- Kestokassin
- Luonnonmukainen puutarhamulta
- Eloperäinen lannoite (esim. kananlantarae)
- Kesäkurpitsan taimi

Istutus

- Valitse lämmin ja suojaisia paikka
- Leikkaa kestokassin kulmiin noin 1 cm reiät, jotta ylimääräinen vesi pääsee valumaan pois
- Laita kestokassin pohjalle noin 30 cm multaa
- Tee multa kuoppa ja laita sinne 1-2 kourallista kananlantarakeita antamaan ravinteita kesäkurpitsalle
- Istuta yksi kesäkurpitsa/kassi (itsepölyttävä lajike)
- Suojaa harsolla, jos päivälämpötila jää alle 10 asteeseen

Kukinnasta satoon on pari viikkoa. Uusia kukkia ja satoa syntyy, kun hedelmiä korjataan!

Ämpäriperunat

Tarvitsette

- Ämpäri, tilavuus tulee olla vähintään 10 litraa
- 2 siemenperunaa/10 litran ämpäri
- Luonnonmukainen istutusmulta

Valmistelu ja idätys

- Ämpäriin pohjaan tehdään reiät, jotta ylimääräinen vesi pääsee valumaan pois, tai hyödynnä pohjasta rikkinäinen ämpäri, jolloin reikiä ei tarvitse tehdä
- Idätä siemenperunoita pitämällä perunoita pari viikkoa sisätiloissa valoisassa paikassa, kunnes idut ovat noin sentin mittaisia. Suihkuttele idätettäviä mukuloita välillä

Istutus

- Lisää ämpäriin 15 senttiä multaa
- Laita pari perunaa mullan pinnalle ja peitä 10 sentin multakerroksella. Kastele multa kosteaksi

Hoito

- Pidä multa kosteana
- Lannoitetta ei tarvita, jos multa on uutta
- Siirrä ämpäri valoisaan ja lämpimään paikkaan, kun ensimmäiset taimet nousevat
- Lisää multaa, kun varret ovat kasvaneet noin 10-senttisiksi. Jätä latvat jäävät näkyviin. Toista multaus aina, kun varret ovat kasvaneet uudet 10 senttimetriä, kunnes astia on täynnä. Näin estät perunoiden vihertymisen

Satoa voi korjata
parin kuukauden
kuluttua!

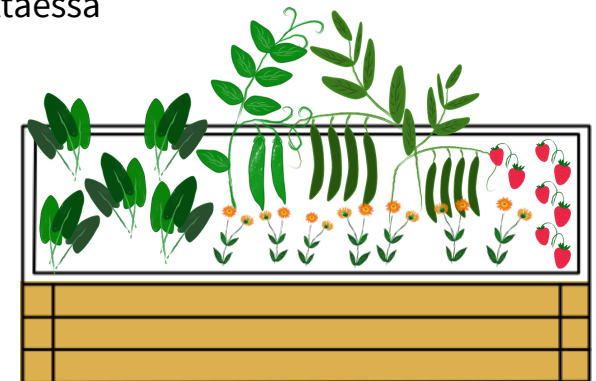
Laatikkoviljely

VALMISTELU JA SUORAKYLVÖ HUHTIKUUSSA. TAIMIEN ISTUTUS TOUKOKUUN LOPULLA.

Laatikossa voitte kasvattaa myös kasveja, jotka tarvitsevat enemmän kasvutilaa. Viljelylaatikon voi perustaa nurmikolle, hiekkakentälle tai asfaltille. Kun viljellään laatikossa, kannattaa tehdä viljelysuunnitelma. Käyttäkää kasvikortteja apuna! Niillä voitte suunnitella esimerkiksi neljän vuoden viljelykierron tai selvittää kunkin kasvin kumppanuuskasvit, eli hyvät ja huonot naapurit. Luokassa kasvatetut taimet istutetaan viljelylaatikoihin toukokuun lopussa. Osa siemenistä suorakylvetään, eli kylvetään suoraan viljelylaatikkoon.

Laatikkoviljelyä varten tarvitsette

- Viljelylaatikoita. Huolehtikaa, että pohja läpäisee vettä, jotta ylimääräinen vesi pääsee valumaan pois
- Viljelysuunnitelma
- Taimia
- Valmiiksi lannoitettu luomu säkkimulta
- Eloperäinen lannoite (kananlantarakeet, viherlannoite, kompostimulta)
- Lapio
- Istutuslapio
- Pieni hara (mullan pinnan tasoittamiseen)
- Puutarhahanskoja
- Vesipiste tai vesisaavi lähelle
- Kastelukannu
- Harsoa arkojen taimien suojaamiseen
- Tukikeppejä tarvittaessa

Suorakylvö

Selvitä ensin kunkin lajin sopiva kylvöväli siemenpussista.

1.

Kastele multa hyvin edellisenä päivänä.

2.

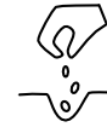
Haraa mullan pinta tasaiseksi ja tee multa suora kylvövako kepillä tai istutuslapiolla.

3.

Kastele kylvövako ja anna veden imeytyä hetken aikaa.

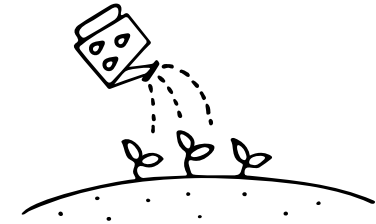
4.

Ripottele siemenet kylvövakoon. Peitä siemenet mullalla ja tiivistä pinta kevyesti kädellä.

5.

Pidä multa kosteana, kunnes siemenet itävät.

6.

Kun taimet kasvavat, harvenna tarvittaessa, eli ota osa taimista pois. Tarkista siemenpussista taimiväli.

Taimien istutus ruukkuun tai viljelylaatikkoon

Taimet voi istuttaa, kun yöpakkasia ei enää esiinny. Selvitä ensin kunkin lajin sopiva istutusväli siemenpussista.

1.

Kastele taimet hyvin ennen istuttamista.

2.

Tee istutuskuopat sopivin välein (katso taimiväli siemenpussista) ja lisää sinne tarvittaessa kompostia tai kananlantaa. Kastele kuoppa hyvin.

3.

Istuta taimi hiukan syvempään kuin se oli aiemmin istutettu, eli peitä taimen multapaakku mullalla.

4.

Täytä kuoppa kokonaan mullalla ja tiivistä painamalla multaa taimen ympäriltä napakasti.

5.

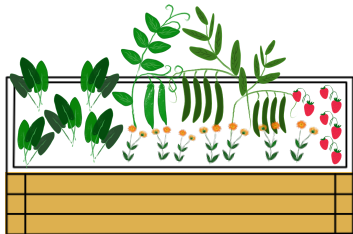
Kastele istutettu taimi vielä lopuksi ja suojaa tarvittaessa harsolla (viljelylaatikkoon istutetut).

Viljelmien kesähoito

Viljelylaatikossa kasvavat kasvit

- **Kastelu:** Kastelun tarve riippuu säästä ja kasvien veden tarpeesta. Toiset tarvitsevat enemmän vettä kuin toiset
- **Kitkentä rikkakasveista tarvittaessa**
- **Harventaminen tarvittaessa (osa taimista otetaan pois)**
- **Lannoitus tarvittaessa**
- **Korkeaksi kasvava herne tuetaan kepillä**
- **Sadonkorjuu!**

Ruukuissa/muissa istutusastioissa kasvavat kasvit

- **Kastelu:** Kastelun tarve riippuu ruukun koosta. Kastelu joka tapauksessa useamman kerran viikossa
- **Lannoitus tarvittaessa**
- **Sadonkorjuu!**

Kastelkaa kasveja niiden juurille, jotta vesi imeytyy suoraan kasvualustaan, eli sinne minne pitää.

Kastelkaa kasvit mielellään aamulla tai illalla.

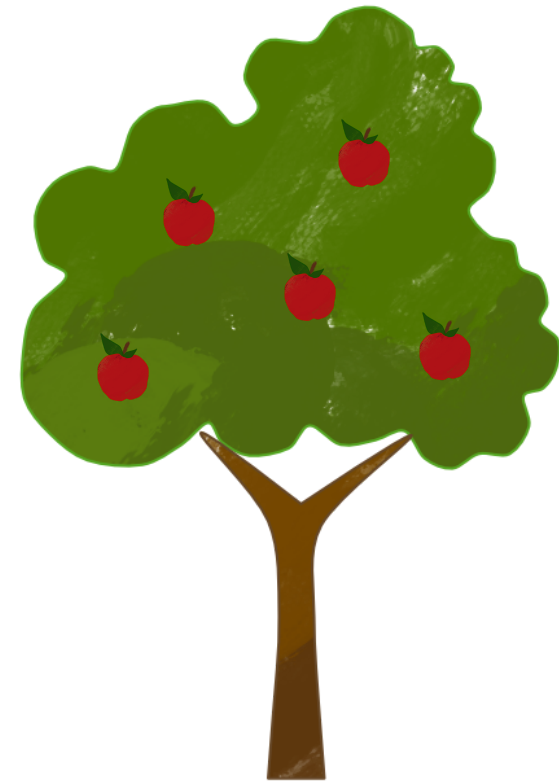
Kerätkää sadevesi kasteluvodeksi, jos mahdollista.

Kirjoittakaa hoito-ohjeet ylös, jotta kesähoidosta vastaavat tietävät mitä tehdä.

Marjapensaat ja hedelmäpuut

ISTUTUS ELO- TAI SYYSKUUSSA TAI KEVÄÄLLÄ

Voitaisiinko koulun pihaa viherryttää istuttamalla sinne marjapensaita ja hedelmäpuita? Marjapensaat ja hedelmäpuut ovat helppohoitoisia ja tuovat pitkäaikaista satoa ja vehreyttä pihapiiriin. Suunnitelkaa ensin minne istutatte puut ja pensaat. Marjapensaat ja hedelmäpuut voi istuttaa vaikka syksyllä, mikä tekee alkuajan hoidosta helpompaa. Kysykää taimimyymälästä vinkkejä lajikkeen valintaan, istutukseen ja hoitoon.

KARVIAINEN

Marjoja voi syödä tuoreena, käyttää leivontaan tai tehdä vaikka hilloa.

Istutus: Keväällä tai syksyllä

Kasvupaikka: Valoisa paikka, kuohkea, ravinteikas kasvualusta

Sadonkorjuu: Elokuusta lähtien

Vinkki: Kylvä pensaan alle apilaa, joka on typensitojakasvi, eli se parantaa maata

Kysykää ohjeet istutukseen ja hoitoon taimimyymälästä!

RAPARPERI

Varsia voidaan käyttää leivonnassa, mehussa tai vaikka hillossa.

Istutus: Keväällä tai syksyllä

Kasvupaikka: Valoisa tai puolivarjoisa paikka, vahva, kuohkea ja kosteutta pitävä kasvualusta

Sadonkorjuu: Toukokuusta lähtien

Ostakaa raparperi taimena, sillä siemenistä satoikään kasvattaminen vie aikaa!

Antakaa raparperin kasvaa istutusvuonna, jotta juurakko vahvistuu!

MUSTAHERUKKA

Marjoja voi syödä tuoreena, niistä voi tehdä mehua tai vaikka hyytelöä. Lehdillä voi maustaa juomia.

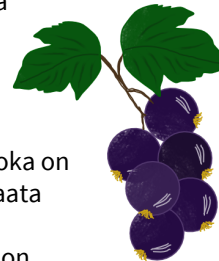
Istutus: Keväällä tai syksyllä

Kasvupaikka: Paras sato valoisassa paikassa. Ravinteikas, multava kasvualusta

Sadonkorjuu: Elokuun puolivälistä lähtien

Vinkki: Kylvä pensaan alle apilaa, joka on typensitojakasvi, eli se parantaa maata

Kysykää ohjeet istutukseen ja hoitoon taimimyymälästä!

OMENA

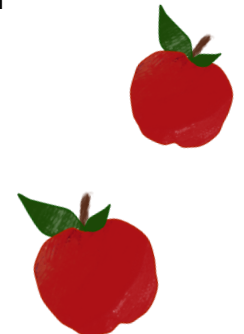
Hedelmiä voidaan hyödyntää monella tavalla.

Istutus: Keväällä tai syksyllä

Kasvupaikka: Suojaisa, lämmin ja valoisa paikka. Kuohkea ja ravinteikas multa

Sadonkorjuu: Vaihtelee lajikkeen mukaan

Kysykää ohjeet istutukseen ja hoitoon taimimyymälästä!

Kasvatan ruokaa itse!

Opas ruokakasvien viljelyyn

Fusilli-hanke

Toimitus, visuaalinen suunnittelu,

kuvitus ja taitto: Sanna Luonuankoski

Tampere, 2022

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No. 101000717.

Lähteet:

<https://puutarhakasvatus.fi/tyovaiheet-ja-vuodenkierto/#taimikasvatus>
<https://www.k-ruoka.fi/artikkelit/koti-ja-hyva-olo/uutta-pottua-suoraan-amparista>
<https://luomulaakso.fi/ystavykset-mansikka-ja-sipuli/>
<https://hyotykasviyhdistys.fi/puutarhatieto/sekaviljely/>
<https://www.hyotytarhuri.fi/2020/08/keraa-siemenet-talteen.html>
<https://www.kekkila.fi/kasvikirjasto/punajuuri/>
<https://www.plantagen.fi/lehtikaali.html>
https://www.lastenpuutarha.fi/wp-content/uploads/2018/02/Kasva-ja-opi-puutarhassa_2.pdf
<https://hyotykasviyhdistys.fi/>
<https://www.plantagen.fi/koyynoskrassi-525075.html>
<https://www.martat.fi/marttakoulu/puutarha/puutarhan-tyot/taimikasvatus/>
<https://www.meillakotona.fi/artikkelit/taydellinen-opas-esikasvatukseen>
<https://www.meillakotona.fi/artikkelit/papujen-kasvatus/>
https://puutarha.net/artikkelit/2480/keittiopuutarha_ruukussa.html
<https://www.meillakotona.fi/artikkelit/raparperin-kasvatus>
<https://satokausi.fi/parasta-juuri-nyt-raparperi/>

Tutustu Fusilli-hankkeeseen: <https://www.fusilli.fi/>

